

Костащук Іван Іванович,
доктор географічних наук, доцент
Кісіль Роман Володимирович

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна, e-mail: ivan_kostaschuk@ukr.net
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна, e-mail: kisil.roman@chnu.edu.ua

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗЕЇВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета статті: провести дослідження територіальної організації музеїв різного рівня та типів у громадах Чернівецької області як важливих об'єктів етнокультурного потенціалу регіону. Виявити розподіл музеїв за різними класифікаційними ознаками та простежити їх значення для розвитку окремих видів туризму.

Методика дослідження. Для отримання інформації спочатку були опрацьовані різні джерела інформації, а саме: літературні, офіційні інтернет-портали громад та районів, Чернівецької обласної державної адміністрації та Чернівецької обласної ради. На наступному етапі було сформовано досить детальну базу даних, в якій відображені типи музеїв за всіма класифікаційними ознаками, що представлені в роботі, а також їх етнічну приналежність. Це дозволило встановити внесок кожної етнічної групи населення у формування етнокультурного потенціалу регіону, що дозволяє говорити про співпрацю із країнами-сусідами в рамках етнокультурної взаємодії.

Результати дослідження. Чернівецька область є яскравим прикладом етноконтактного та поліетнічного регіону, на території якого свої культурні надбання створили та продовжують творити українці, румуни, молдовани, євреї, росіяни, поляки, вірмени та інші етноси. Українцям в області належить 152 музеї, румунам – 12, молдованам – 14, росіянам – 1. Також окремі виставки присвячені єврейському, польському, німецькому, вірменському та іншим етносам. Безумовно, що такі відміни в етнічній приналежності музеїв, як важливої складової етнокультурного розвитку регіону, мають важливе практичне та наукове значення.

Наукова новизна полягає у розробці детальної класифікації музеїв та їх типології, а також у виявленні місця музеїв у етнокультурному розвитку поліетнічного регіону. Дані дослідження варто проводити і в інших регіонах нашої держави.

Практична значимість отриманих результатів полягає у можливості пошуку інвестицій для збільшення туристичної привабливості як окремих адміністративних одиниць так і регіону загалом. Також музеї відіграють важливу роль у формування етнічного, історичного, етнокультурного, національно-патріотичного та інших видів сприйняття території та самобутності свого народу.

Ключові слова: музеї, класифікація музеїв, етнокультурний потенціал музеїв.

Костащук Іван Іванович,
доктор географических наук, доцент
Кисиль Роман Владимирович

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича, г.
Черновцы, Украина, e-mail: ivan_kostaschuk@ukr.net
Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича, г.
Черновцы, Украина, e-mail: kisil.roman@chnu.edu.ua

ТЕРРИТОРИАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ МУЗЕЕВ КАК ОБЪЕКТОВ ЭТНОКУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦИАЛА ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ

Цель статьи: Провести исследования территориальной организации музеев различного уровня и типов в общинах Черновицкой области как важных объектов этнокультурного потенциала региона. Выявить распределение музеев по различным классификационным признакам и проследить их значение для развития отдельных видов туризма.

Методика исследования. Для получения информации сначала было проработано различные источники информации, а именно: литературные, официальные интернет-порталы общин и районов, Черновицкой областной государственной администрации и Черновицкого областного совета. На следующем этапе была сформирована достаточно подробная база данных, в которой отражены типы музеев по всем классификационным признакам, представленных в работе, а также их этнической принадлежности. Это позволило установить вклад каждой этнической группы населения в формирование этнокультурного потенциала региона, что позволяет говорить о сотрудничестве со странами-соседами в рамках этнокультурного взаимодействия.

Результаты исследования. Черновицкая область является ярким примером етноконтактного и полиэтничного региона, на территории которого свои культурные достижения создали и продолжают создавать украинцы, румыны, молдаване, евреи, русские, поляки, армяне и другие этносы. Украинцам в области принадлежит 152 музея, румынам – 12, молдаванам – 14, россиянам – 1. Также отдельные выставки посвящены еврейскому, польскому, немецкому, армянскому и другим этносам. Безусловно, что такие отличия в этнической принадлежности музеев, как важной составляющей этнокультурного развития региона, имеют важное практическое и научное значение.

Научная новизна заключається в розробці детальної класифікації музеїв і їх типології, а також в виявленні місця музеїв в етнокультурному розвитку поліетнічного регіону. Дані дослідження слід проводити і в інших регіонах нашої країни.

Практична значимість отриманих результатів заключається в можливості пошуку інвестицій для збільшення туристичної привабливості як окремих адміністративних одиниць, так і регіону в цілому. Також музеї грають важливу роль в формуванні етнічного, історичного, етнокультурного, національно-патриотичного і інших видів сприйняття території і самобитності свого народу.

Ключові слова: музеї, класифікація музеїв, етнокультурний потенціал музеїв.

UDC 911.3:069(477.85)

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2021.64.42-52>

Kostaschuk Ivan Ivanovych,
Doctor of Geographical Sciences, Associate Professor
Kisil Roman Volodymyrovych

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine,
e-mail: ivan_kostaschuk@ukr.net
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine,
e-mail: kisil.roman@chnu.edu.ua

TERRITORIAL ORGANIZATION OF MUSEUMS AS OBJECTS OF ETHNOCULTURAL POTENTIAL OF CHERNIVTSI OBLAST

Goal of the article: Conduct research on the territorial organization of museums of different levels and types in the communities of Chernivtsi oblast as important objects of ethnocultural potential of the region. Identify the distribution of museums by different classification criteria and trace their importance for the development of certain types of tourism.

Research methodology. To obtain information, various sources of information were first studied, namely: literary, official Internet portals of communities and districts of Chernivtsi Oblast State Administration and Chernivtsi Oblast Council. At the next stage, a fairly detailed database was formed, which reflects the types of museums according to all the classification features presented in the work, as well as their ethnicity. This allowed to establish the contribution of each ethnic group in the formation of ethnocultural potential of the region, which allows us to talk about cooperation with neighboring countries in the framework of ethnocultural interaction.

Results of the research. Chernivtsi oblast is a striking example of ethnocontact and polyethnic region, in which Ukrainians, Romanians, Moldovans, Jews, Russians, Poles, Armenians and other ethnic groups created and continue to create their cultural heritage. Ukrainians in the region own 152 museums, Romanians – 12, Moldovans – 14, Russians – 1. Also, separate exhibitions are dedicated to the Jewish, Polish, German, Armenian and other ethnic groups. Of course, such differences in the ethnicity of museums, as an important component of ethnocultural development of the region, are of great practical and scientific importance.

The scientific novelty lies in the development of a detailed classification of museums and their typology, as well as in identifying the place of museums in the ethnocultural development of the polyethnic region. These studies should be conducted in other regions of our country.

The practical significance of the obtained results lies in the possibility of finding investments to increase the tourist attractiveness of both individual administrative units and the region as a whole. Museums also play an important role in shaping the ethnic, historical, ethnocultural, national-patriotic and other perceptions of the territory and identity of their people.

Key words: museums, classification of museums, ethnocultural potential of museums.

Постановка проблеми. За останні десятиліття музеї набувають все більше значення для суспільства. Європейські країни розглядають музеї не лише як заклади зберігання різноманітних артефактів, але й як заклади, які могли б надавати більш широкий спектр послуг, серед яких варто відмітити організацію різних заходів дозвілля, урядові соціальні програми, проведення природоохоронних, етнокультурних та інших заходів.

Діяльність музеїв спрямована як на аудиторію дорослих, так і школярів, для збереження та зміцнення національної ідентичності, формування поваги до різних етнічних груп населення, в тому числі національних меншин.

Сьогодні музеї відчувають цілий ряд проблем. Серед яких низька відвідуваність, відсутність фінансової підтримки держави та органів місцевого самоврядування, недостатня конкурентоспроможність як на державному так і на глобальному рівнях. Тому вважаємо, що для залучення нових відвідувачів варто використовувати новітні технології, зокрема віртуальні екскурсії, 3D діаграми, синхронні переклади, звуковий супровід тощо. Але на жаль, більшість музеїв нашої держави не мають такої змоги. Недостатнє фінансування держави, консервативні погляди працівників та адміністрації музеїв та відсутність ініціативи – крок назад у розвитку, порівняно з прикладом західних країн. На території Чернівецької області значна частина музеїв навіть не мають свого приміщення – знаходяться в окремії кімнаті школи чи будинку культури чи сільської ради, або й навіть іншої установи.

Музеї, як осередки збереження культури та старожитностей, історичних подій та постатей, природного та соціального надбання регіону є надзвичайно важливими в його пізнанні. Історичні та краєзнавчі музеї нагадують жителям про важливі історичні події, меморіальні – про досить відомі постаті, природничі – про особливості природи, ремісничі – про господарську звичаєвість того чи іншого етносу.

Для поліетнічних та етноконтактних регіонів, серед яких особливо яскраво виокремлюється Чернівецька область, вагоме значення мають не тільки титульного українського етносу, але й етнічних спільнот, що проживають в цьому регіоні і сформували свою самобутню етнокультуру. До таких етносів відносимо румун, молдован, росіян, євреїв, поляків, німців, вірменів, білорусів та інших.

Тому тема наукового дослідження є досить багатогранною, торкається важливих аспектів суспільного життя поліетнічного регіону Чернівецької області. Virізняється своєю актуальністю та практичною значимістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями музеїв сьогодні займається важлива суспільно-історична дисципліна (деякі вчені окреслюють як наука) музеєлогія або музеєзнавство, де розкриваються особливості концептуальних засад формування музеїв, їх експозицій та ставляться відповідні вимоги до їх функціонування, як пізнавально-туристичних, культурних, наукових, освітніх та інших установ. Відомими в цій області знань є наукові праці таких вчених, як М. Боднара, П. Вербицької, М. Кагана, Т. Калугіна, Д. Кепіна, Г. Мезенцева, Петера ван Менша, Р. Маньковської, І. Мароєвича, Р. Пасічника, Ю. Омельченка, О. Сапанжи, Л. Славіна, О. Стецюк, М. Рутинського, З. Странські, П. Усенка, Л. Шляхтиної та багатьох інших. Дослідження музеїв Чернівецької області сьогодні потребує більш ширшого наукового погляду. Сьогодні варто відмітити наукові доробки таких вчених та музеєзнавців, як Є. Антонюк-Гавришук [1,3], І. Сандуляк [6], В. Любківська, І. Кіцул [4], О. Затуловська, І. Піддубний, І. Скільський [2] та інших, які висвітлили історію формування музейної мережі області та становлення окремих із них. Проте питання вивчення саме етнокультурного потенціалу музеїв Чернівецької області залишається не вивченим.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні важлива роль при вивченні інвестиційної привабливості як сільських так і міських територіальних громад приділяються вивченню їх етнокультурного потенціалу. Пропонуємо виділяти такі три блоки його складових, а саме матеріальна, духовна (нематеріальна) культури та сформовані етнокультурні ландшафти, які відображають природне середовище як середовище проживання окремих етнічних спільнот. Музеї, які можуть відображати всі ці три складові етнокультурного потенціалу, ми відносимо все ж таки в групу матеріальної культури, але визначаємо їм вищу функціональну значимість. Тому дослідження музеїв (музейних комплексів, виставок, експозицій та музейних кімнат) є надзвичайно важливим у процесі оцінки туристичної та етнокультурної привабливості території окремого поселення, громади, району, регіону чи держави загалом. Саме вивчення музеїв із цих позицій є тією частиною наукової проблеми, яка потребує наукових досліджень.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою написання статті було передбачено аналіз територіальної мережі музеїв Чернівецької області на рівні нового адміністративно-територіального устрою – територіальних громад, що дозволило простежити відміни у перспективних можливостях використання музеїв, як важливих об'єктів розвитку культури, туризму, міжкультурних та міжетнічних взаємозв'язків. Відповідно до мети були поставлені такі завдання: 1) сформувати базу музеїв різного рівня, значимості, профілю та провести її аналіз; 2) простежити територіальні відміни у забезпеченості музеями територіальних громад; 3) створити картографічні моделі територіальної організації музеїв в Чернівецькій області; 4) проаналізувати етнічну приналежність музеїв.

Виклад основного матеріалу. Глобалізаційні, урбанізаційні та міжнародно-культурні процеси, які проявляються в сучасному світі, сприяють високій актуальності проблеми збереження національних традицій, їх етнокультурного значення, а також розвитку міжнародного туризму, як важливої галузі сьогодення. Саме тому, роль музеїв у світі та в Україні зокрема, зростає. Тут варто сьогодні розуміти чітку класифікацію музеїв, як об'єктів не тільки збереження природної чи культурної самобутності, але й важливих осередків етнічного самозбереження та самоусвідомлення надбання свого народу, а також природного, історичного та іншого чинників у його формуванні. Тому музейна справа також набуває інноваційних ознак, серед яких важливими є проведення віртуальних екскурсій, нові методи представлення експонатів, проведення різноманітних заходів (фестивалей, днів відкритих дверей тощо).

Ми проаналізували існуючі підходи до класифікації музеїв за різними принципами. Найбільш ширшою, на нашу думку є класифікація музеїв, запропонована М.Й. Рутинським [5]. Узагальнивши їх та запропонувавши певні уточнення та доповнення дійшли до представлення класифікації музеїв, за різними критеріями виділення.

I. За значенням музеї класифікують:

- 1) міжнародні – відвідуються представниками різних національностей та відіграють важливу роль у етнокультурному потенціалі регіону;
- 2) національні – відвідуються представниками з різних регіонів держави, мають загальнодержавне значення;
- 3) регіональні – відвідуються жителями певного регіону;
- 4) локальні – це може бути як окреме приміщення, так і окрема кімната, в якій зберігаються важливі для поселення (чи освітнього закладу) історичні пам'ятки, знаряддя праці, елементи одягу і т.д.;

II. За профілем музеї поділяються на:

- 1) історичні – заклад, колекційні матеріали якого розкривають історичну значимість якогось періоду, події, явища, установи чи видатної особистості.
- 2) етнографічні – зберігають, вивчають, експонують, комплектують пам'ятки духовної та матеріальної спадщини народу;
- 3) краєзнавчі – колекції таких музеїв відображають, зберігають та вивчають матеріали, які розповідають про економіку, історію та природу певного краю.
- 4) ремісничий – це профільний музей, експозиції якого представляють ремісничі вибори та знаряддя праці;
- 5) архітектурні – приміщення, фасади або цілі споруди (фортеці, замки) які мають історичну цінність та оберігаються законом;
- 6) скансен – музеї під відкритим небом, музей-село;
- 7) художні – музеї які зберігають полотна та художні матеріали художників;
- 8) літературні – зберігають колекції творів різних митців, можливо рукописні оригінали чи різні варіанти творів, які так і не потрапили до редакції;
- 9) меморіальний – музей, присвячений видатній особі (письменник, художник, громадський діяч і т.д.), експозиція якого налічує та колекціонує різноманітні документи, фотографії, рукопис, елементи одягу, праці, біографічні дані та інші матеріали, які пов'язані з життєвим шляхом видатної особистості.
- 10) медичний – музеї від навчальних та медичних закладів. Експозиції яких представлені видатними постатями, форма одягу (якщо мова йде про навчальний заклад), а також знаряддя професійної діяльності, документи та фотографії різних історичних подій Також існує окремий вид медичних музеях – аптека музей;
- 11) природничий – музеї присвячені природі. В них описується різні види догляду за природою, методики вирубування лісів і т.д.;
- 12) екомuzeї – це низка об'єктів, які розташовані на певній місцевості і утворюють цілісний комплекс що відображає культурні та природні цінності населення краю;
- 13) науково-технічні – музеї, які присвячуються прикладним наукам та технологія;
- 14) освітні – музеї які присвячені висвітленню історії освіти та методики викладання, або ті, які можуть широко використовуватися в освітньому процесі закладів освіти різних типів та рівнів;
- 15) музеї-заповідники – це музеї які знаходяться під відкритим небом, володіють особливою цінністю та отримали особливий статус від урядових органів держави. За профілями поділяються на історико-культурні, історико-меморіальні, історико-архітектурні та археологічні;
- 16) комплексні – вид музеїв де знаходяться різні експозиції. Як правило поєднані між собою. Наприклад історико-краєзнавчий, літературно-меморіальний і т.д.;

17) віртуальні – музеї, які існують у глобальній мережі інтернет завдяки об'єднанню різних інформаційних та творчих ресурсів для створення новітніх віртуальних продуктів. Наприклад віртуальні виставки колекцій або не існуючих об'єктів.

III. За категоріями відвідувачів музеї класифікують на:

- 1) науково-освітні, публічні або масові – для гостей країни та для широкого кола громадян.
- 2) науково-дослідні та академічні – призначені для спеціалістів.
- 3) навчальні – призначені для студентів та учнів.

IV. За юридичною власністю музеї держави поділяються на такі типи:

- 1) державні – фінансуються та оберігаються державою;

- 2) муніципальні - фінансуються та обслуговуються місцевою владою;
- 3) відомчі – музеї різного профілю, які належать різним відомствам та міністерствам;
- 4) громадські – перебувають під опікою різних громадських організацій, партій, профспілок;
- 5) корпоративні – належать, фінансуються корпораціями;
- 6) церковні – належать церковним парафіям, фінансуються та забезпечуються за кошти місцевих парафій;
- 7) приватні – знаходяться у власності фізичних осіб.

Така класифікація музеїв має комплексний підхід до виокремлення тих чи інших видів музеїв, які відіграють важливу роль у формуванні суспільних відносин. Нами були опрацьовані різні інформаційні джерела про музеї Чернівецької області та сформовано інформаційну базу, в якій представлено вся інформація про музеї області, їх значимість та унікальність кількість на рівні громад та населених пунктів, а також етнічну їх приналежність, яка дозволяє говорити про важливість формування міждержавних україно-румунських та україно-молдовських відносин в галузі культури та туризму.

Маючи дані площ усіх територіальних громад та області загалом, вдалося вирахувати індекс локалізації музеїв за формулою:

$$ІЛМ = \frac{M_{ТГ}}{M_o} \cdot \frac{S_{ТГ}}{S_o},$$

де ІЛМ – індекс локалізації музеїв у певній територіальній громаді; $M_{ТГ}$ – кількість музеїв у певній територіальній громаді; M_o – кількість музеїв в області; $S_{ТГ}$ – площа території відповідної територіальної громади; S_o – площа області.

На основі зібраних даних була створена картосхема (рис. 1), з якої видно, що в громадах Північної Буковини, де переважають українці індекс локалізації музеїв є досить високим, в порівнянні із українськими громадами Північної Бессарабії та громадами із помітним переважанням в етнічній структурі населення румун та молдован.

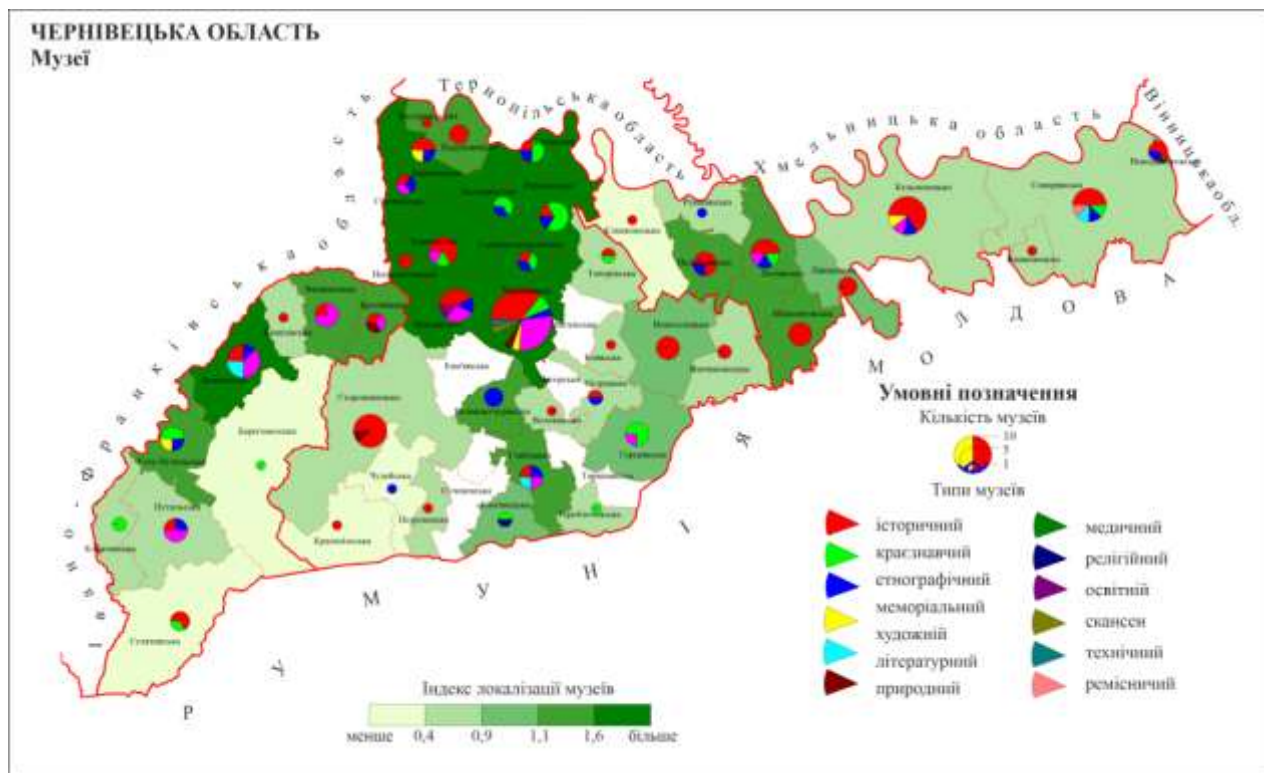

Рис. 1. Класифікація музеїв (за профілем) у територіальних громадах Чернівецької області

Обчислення забезпеченості населення музеями (кількість музеїв, що припадає на 1000 осіб, що проживають в громадах, дало змогу простежити, що в гірських громадах (Усть-Путильська, Путильська, Селятинська, Конятинська, Красноільська та Берегометська) забезпеченість населення є вищою, аніж індекс локалізації, що пояснюється їх великою площею та меншою густрою населення. Також краще забезпечене населення і в Північній Бессарабії, де внаслідок багаторічного від'ємного приросту населення спостерігається зменшення його чисельності.

З метою більш детального аналізу мережі музеїв кожної територіальної громади, вважаємо за необхідне проаналізувати їх на рівні трьох нових районів, а саме Вижницького, Чернівецького та Дністровського.

Вижницький район Чернівецької області знаходиться в західній її частині. Його населення становить 90716 осіб, а площа – 1896 км². Сьогодні в районі функціонує 30 музеїв у всіх територіальних громадах, що представлені тут. Найбільше музеїв меморіальних – 9, історичних – 8, краєзнавчих – 6. Також у районі 3 етнографічних, 2 історичних, 1 художній та 1 природничий. Інші види музеїв в даному районі не представлені.

На території Вижницької міської громади функціонує 8 музеїв, серед яких 3 меморіальних (2 у м. Вижниця та 1 у с. Мілієве), 2 історичних (м. Вижниця та с. Іспас), 2 літературних (м. Вижниця та с. Виженка) та 1 етнографічний музей у м. Вижниця. За індексом локалізації громада посідає перше місце в районі з показником 2,09 та третє місце за забезпеченістю населення музеями – 0,47.

Берегометська селищна громада має лише 1 музей, в центрі громади – смт. Берегомет. Музей краєзнавчий, в якому практичні всі експозиції присвячені історичним особливостям розвитку громади та населення. І за індексом локалізації, і за кількістю музеїв на 1000 осіб громада посідає останні місця в районі, з показниками 0,1 та 0,05 відповідно.

У Банилівській сільській громаді ситуація схожа – лише 1 музей в центрі громади – с. Банилів, але історичний. Індекс локалізації становить 0,61, а забезпеченості населенням – 0,14.

На території Брусницької сільської громади функціонує 3 музеї – історичний у с. Брусниця, меморіальний у с. Чортория та природничий у с. Зеленів. З показником 1,48 індексу локалізації громада посідає друге місце у Вижницькому районі, та шосте за кількістю музеїв на 1000 осіб – 0,32.

Вашківецька міська громада налічує 4 музеї, які знаходяться у центрі громади – м. Вашківці (3 музеї меморіальних та 1 історичний). Індекс локалізації становить 1,3 – це третє місце в районі. За кількістю музеїв на 1000 осіб (0,32) громада дещо поступається серед громад району.

У Конятинській сільській громаді є 2 краєзнавчих музеї – с. Довгопілля та с. Яблуниця. Індекс локалізації тут становить 0,78, а забезпеченість музеями – 0,42.

На території Путильської селищної громади функціонує 4 музеї: 2 меморіальних – у смт. Путила та с. Сергії, 1 етнографічний у с. Дихтинець та 1 історичний, також у с. Сергії. Показник індексу локалізації становить 0,83, а кількість музеїв на 1000 осіб – 0,35.

Селятинська сільська громада налічує 3 музеї, з яких 2 історичних (с. Селятин та с. Шепіт) та 1 краєзнавчий у селі Плоска. Індекс локалізації становить 0,39 а за показником забезпеченості музеями на 1000 осіб – 0,64.

На території Усть-Путильської сільської громади розміщується 4 музеї, з яких 2 – краєзнавчих у селах Мариничі та Підзахаричі, 1 – етнографічний у селі Розтоки та 1 – художній у с. Підзахаричі. За індексом локалізації громада посідає четверте місце в районі (1,22) та перше у районі за кількістю музеїв на 1000 осіб – 0,73.

Чернівецький район є найбільшим за площею та населенням серед районів у Чернівецькій області, центром якого є місто Чернівці – обласний центр, та розташований у центральній частині області. Тут проживають 614271 особа на площі 3659,3 км². Всього район налічує 105 музеїв та представлений майже всіма видами музеїв, окрім ремісничого. Найбільше музеїв історичних – 49, краєзнавчих – 18, етнографічних – 14, меморіальних – 13. Художніх, природничих та медичних музеїв на території району по 2 і по одному літературному, релігійному, освітньому, технічному музеях та один музей-скансен (музей під відкритим небом).

Чернівецька міська громада включає в себе три населених пункти – м. Чернівці, с. Коровія та с. Чорнівка. Музеї функціонують лише у обласному центрі, де налічується їх 25. Найбільше музеїв історичних (9), меморіальних та літературно-меморіальних (7), медичних та краєзнавчих (по 2), етнографічних, художніх, природничих, технічних (по 1), а також 1 музей-скансен (Чернівецький обласний музей народної архітектури та побуту). Індекс локалізації музеїв у громаді є високим, що пояснюється функціональним значенням міста Чернівці та становить 6,64. Проте кількість музеїв на 1000 осіб становить 0,09 через високу чисельність населення громади.

На території Боянської сільської громади функціонує лише 1 музей – історичний (с. Бояни), а показник індекс локалізації становить 0,78, а забезпеченості населення – 0,15.

Ванчиковецька сільська громада має 2 історичних музеї (с. Ванчиківці та с. Костичани). Індекс локалізації становить 0,56, а кількість музеїв на 1000 осіб – 0,14.

Великокучурівська сільська громада налічує 3 етнографічних музеї, 2 з яких у селі Годилів та 1 в центрі громади – с. Великий Кучурів. У даній громаді індекс локалізації становить 1,48, а розрахунки кількості музеїв на 1000 осіб дали результат – 0,22.

Веренчацька сільська громада налічує 4 музеї, 2 з яких історичні у селах Веренчанка та Киселів, етнографічний музей в с. Бабин та художній у с. Борівці. Дана громада вирізняється в районі досить високими показниками індексу локалізації (1,86) та кількістю музеїв на 1000 осіб (0,49).

У Вікнянській сільській громаді розміщується також 4 музеї – 2 краєзнавчих у с. Вікно та с. Товтри, 1 історичний у с. Дорошівці та 1 етнографічний у с. Митків. Чотири музеї у громаді згідно розрахункам дали високі показники відносно інших громад району – четверте місце за індексом локалізації (1,95) та перше місце у районі за кількістю музеїв на 1000 осіб (0,67).

Волоківська сільська громада має лише 1 історичний музей, який розміщується у с. Валя Кузьмина. У цій громаді індекс локалізації становить 0,86, а забезпеченості – 0,14.

На території Герцаївської міської громади знаходяться 4 музеї, 3 з яких краєзнавчі – с. Дяківці, с. Петрашівка та с. Хряцька, та 1 меморіальний у м. Герца. Індекс локалізації міської громади становить 0,98, а забезпеченості населення – 0,22.

На території Глибоцької селищної громади розміщується 4 музеї, 2 у центрі громади – смт. Глибока (історичний та літературний), меморіальний у с. Димка та етнографічний у с. Опришени. Селищна громада має показник локалізації – 1,38, а кількість музеїв на 1000 осіб становить 0,21.

Горішньошеровецька сільська громада налічує 3 музеї – історичний у с. Шубранець, краєзнавчий у с. Васловівці та етнографічний у с. Задубрівка. Цікавим є те, що громада має чотири населених пункти, у трьох з яких є музеї, а у центрі громади – с. Горішні Ширівці музеїв немає. Також цікавими виявилися результати розрахунків – індекс локалізації становить 1,8 і громада посідає 7 місце в районі, а кількість музеїв на 1000 осіб – 0,51, що є третьою сходинкою в рейтингу громад Чернівецького району.

Заставнівська міська громада має 3 музеї, 2 з яких знаходяться у м. Заставна (центр громади), а саме краєзнавчий та етнографічний, а також 1 краєзнавчий музей у с. Малий Кучурів. В рейтингу індексу локалізації дана міська громада закриває десятку з показником 1,69, а кількість музеїв на 1000 осіб складає 0,32 що дозволило посісти громаді восьме місце.

Кадубовецька сільська громада налічує 3 історичні музеї, які розміщуються у селах: Кадубівці, Василів, Чуньків. Історичні музеї даної громади після розрахунків дозволили посісти громаді третє місце за індексом локалізації з показником 2,0 та шосте місце за кількістю музеїв на 1000 осіб – 0,38.

Кам'янецька сільська громада розміщує 2 музеї, один краєзнавчий у с. Старий Вовчинець та 1 релігійний у с. Біла Криниця, де проживають старообрядники. Індекс локалізації становить 0,97, а кількість музеїв на 1000 осіб – 0,2.

На території Кіцманської міської громади розміщено 6 музеїв, а саме у м. Кіцмань – історичний, краєзнавчий та меморіальний, та ще 3 історичних музеї у селах: Валява, Витилівка, Давидівці. Показники розрахунків та території міської громади становлять: індекс локалізації – 1,62; кількість музеїв на 1000 осіб – 0,29.

Кострижівська селищна громада має тільки 1 історичний музей, який розміщений на території с. Прилипче. Індекс локалізації даної громади – 1,28, а кількість музеїв на 1000 осіб становить 0,23.

Красноільська селищна громада також має лише 1 історичний музей в центрі громади – смт. Красноільск, а індекс локалізації становить 0,25, та кількість музеїв на 1000 осіб – 0,09.

Мамаївська сільська громада налічує 7 музеїв, з яких 3 музеї історичні (2 у с. Мамаївці та 1 у с. Стрілецький кут), 2 меморіальних (с. Мамаївці та с. Дубівці), 1 етнографічний у с. Лужани та 1 освітній у с. Мамаївці. Відносно велика кількість музеїв у сільській громаді дозволило за індексом локалізації посісти 2 місце в районі після обласного центру з показником 2,13. Проте за кількістю музеїв на 1000 осіб посідає 7 місце з показником 0,35.

Неполоковецька селищна громада має на своїй території 2 історичних музеї у с. Оршівці та с. Реваківці. Дана громада посідає дев'яте місце за обома показниками (1,72 – індекс локалізації та 0,27 – кількість музеїв на 1000 осіб).

Новоселицька міська громада налічує 5 історичних музеїв, з яких 2 розміщені в центрі громади – м. Новоселиця, та по одному знаходиться у с. Динівці, с. Малинівка та с. Маршинці.

Проте відносно велика кількість музеїв у міській громаді не дають високих показників – індекс локалізації становить 1,09, а кількість музеїв на 1000 осіб – 0,18.

В Острицькій сільській громаді функціонує 2 музеї: 1 історичний у с. Годинівка та 1 етнографічний у с. Горбова. Індекс локалізації громади становить 0,89, а кількість музеїв на 1000 осіб становить 0,15.

Петровецька сільська громада налічує 1 історичний музей у селі Нижні Петрівці, який забезпечує сільську громаду високими показниками (0,62 та 0,12 відповідно).

У Ставчанській сільській раді є 3 музеї – етнографічний та меморіальний у с. Малятинці та історичний у с. Ставчани. Ці музеї після розрахунків дозволили посісти сільській раді два п'ятих місця. Індекс локалізації рівний 1,93, а кількість музеїв на 1000 осіб становить 0,48.

На території Сторожинецької міської громади розміщено 8 музеїв, 7 з яких історичні. У селі Ропча – два історичних музеї, у м. Сторожинець, с. Банилів Підгірний, с. Збур-Комарівський, с. Костинці, с. Нові Бросківці – по одному. Також функціонує 1 природничий музей який розміщений в центрі громади – м. Сторожинець. Проте міська громада не має високих показників індексу локалізації (0,72) та кількості музеїв на 1000 осіб (0,19).

Тереблеченська сільська громада має 1 краєзнавчий музей у с. Буківка. Сільська громада з показником індексу локалізації 0,73 та забезпеченості населення музеями (0,16) посідає пересічні показники в районі.

Топорівська сільська громада нараховує 2 музеї – історичний у с. Бочківці та краєзнавчий у с. Колінківці. Індекс локалізації у сільській громаді становить 0,78, а кількість музеїв на 1000 осіб – 0,17.

Чудейська сільська громада має 1 етнографічний музей у с. Чудей. Індекс локалізації даної сільської громади становить 0,34, а кількість музеїв на 1000 осіб – 0,7. Це найнижчий показник у районі, якщо не враховувати сільські громади, які взагалі не мають музеїв на своїй території.

Юрковецька сільська громада налічує 6 музеїв, 4 з яких краєзнавчих (с. Баламутівка, с. Добринівці, с. Ржавинці та с. Юрківці), 1 – історичний у с. Погорілівка та 1 – етнографічний у с. Чорний Потік. Після розрахунків дана громада посідає 8 місце за показником індексу локалізації (1,74) та друге місце за кількістю музеїв на 1000 осіб (0,57).

Кам'янська (6 населених пунктів), Карапчівська (2 населених пункти), Магальська (5 населених пунктів), Чагорська (4 населених пункти), Сучевенська (6 населених пунктів), Тарашанська (5 населених пунктів) сільські громади музеїв на своїй території не мають. Відповідно, всі громади по індексу локалізації та за кількістю музеїв на 1000 осіб мають показник 0.

Дністровський район Чернівецької області знаходиться у її східній частині. Населення району становить 156058 осіб, а площа – 2139,0 км². Функціонує на території району 40 музеїв, що представлені у 10 територіальних громадах. Помітно виділяються на території району історичні музеї, яких налічується 27. Чисельність етнографічних музеїв становить 6, краєзнавчих та меморіальних – по 2, а художніх, літературних та ремісничих по 1. Інші музеї на території даного району не представлені.

Клішківецька сільська громада має лише 1 історичний музей в с. Клішківці. Із-за значних розмірів (211,6 км² – це третя громада за розмірами у Дністровському районі) та наявністю лише одного музею в даній сільській громаді спостерігаються найнижчі показники індексу локалізації (0,23) і відповідно кількість музеїв на 1000 осіб (0,07).

У Вашківецькій сільській громаді функціонує історичний музей у с. Вашківці. Проте індекс локалізації складає 0,81, а кількість музеїв на 1000 осіб – 0,21.

Кельменецька селищна громада налічує 9 музеїв, з яких 6 історичних (с.м. Кельменці, с. Бернове, с. Ленківці, с. Лукачівка, с. Нелипівці та с. Новоселиця), 1 етнографічний (с. Перківці), 1 меморіальний (с. Нагоряни) та 1 художній (с. Бабин). Але за розрахунками показники індексу локалізації (0,79) та кількість музеїв на 1000 осіб (0,28) розміщують громаду на 7 та 5 місці відповідно.

У Лівинецькій сільській громаді функціонує 3 історичні музеї. Вони знаходяться у с. Лівинці, с. Зелена та с. Подвір'ївка. Індекс локалізації у даній громаді становить 1,1, та найкращий показник кількості музеїв на 1000 осіб – 0,44 (перше місце у Дністровському районі).

У Мамалигівській сільській громаді функціонує 4 історичних музеї, у селах: Драниця, Мамалига, Несвоя, Подвірне. Показник індексу локалізації – 1,3 дозволив громаді посісти четверту сходинку, а за кількістю музеїв на 1000 осіб – другу в районі з показником 0,33.

У Недобоївській сільській раді також 4 музеї: 3 історичних та 1 етнографічний. Історичні знаходяться у с. Зарожани, с. Керстенці, с. Ставчани, а етнографічний у с. Долиняни. Сільська

групада посідає за розрахунками 3 та 4 місце за індексом локалізації (1,49) та кількістю музеїв на 1000 осіб (1,32) відповідно.

Індекс локалізації	Забезпеченість музеями на 1000 осіб	0,00	0,01-0,10	0,11-0,20	0,21-0,3	0,31-0,40	0,41-0,50	0,51-0,60	0,61 і більше
0,00	0,00	Чигиринська Калинівська Корюківська Мазепинська Сторожинецька Горішньопільська	Дубівська Краснопільська Кобляківська Березинська	Балківська Литорська Тернопільська Сторожинецька Притульська Каміньська Володимирівська Рівненська ВОДСЬКИЙ Костопільська Славутська Давалівська	Кельменецька СОКИРЯНЬСЬКА	Путівська ХОТІВСЬКА Немишівська Арушівська Клишківська Волочківська	Клишківська Липовецька	Устатинська Путівська	Славутська Вітовська
0,81-1,20	1,21 - 1,6				ТЕРЦІВСЬКА ВАШКОВЕЦЬКА	Вашковецька Глибочка Костришівська	ВЕЖИЦЬКА Сторожинецька Вертешицька	Горішньопільська Арушівська	Вітовська
1,61 - 2,0	2,1 - 2,40				КІЦМАНСЬКА НОВОДНІСТРОВСЬКА		Кобляківська Мазепинська		

Рис. 2. Групування територіальних громад за показниками індексу локалізації та показника забезпеченості музеями населення Чернівецької області

У Новодністровській міській громаді розміщується 2 історичних та 1 етнографічний музей. Зауважимо, що до складу громади входить лише один населений пункт – місто обласного значення Новодністровськ. Площа міста (і всієї громади) становить 7,4 КМ², що в результаті проведення розрахунків показало відносно високий індекс локалізації – 19,56 (найбільший показник досліджуваного регіону), а кількість музеїв на 1000 осіб становить 0,28 і громада посідає 6 місце в районі.

Рукшинська сільська громада має один етнографічний музей у с. Рашків. За розрахунками індекс локалізації становить 0,44, а забезпеченість музеями населення – 0,15.

Сокирянська міська громада налічує 8 музеїв, 4 з яких історичні (м. Сокиряни, с. Сербичани, с. Гвіздівці та с. Селище), 1 краєзнавчий музей в с. Шебутинці, 1 етнографічний музей в с. Олексіївка, 1 літературний музей в с. Романківці та 1 ремісничий музей у с. Коболчин. Індекс локалізації становить 0,44, а кількість музеїв на 1000 осіб громади – 0,22.

Ще одна міська громада – Хотинська, розміщує на своїй території 6 музеїв – 3 історичних, які розміщені у центрі громади – місті Хотин, 1 краєзнавчий музей у с. Каплівка, 1 етнографічний у с. Білівці та 1 меморіальний у м. Хотин. Друге місце у районі громада посідає за індексом локалізації (1,58) та розділяє другу сходинку з Мамалигівською сільською громадою за кількістю музеїв на 1000 осіб з показником 0,33.

Таким чином можна стверджувати, що Чернівецька область та територіальні громади зокрема нерівномірно забезпечені музеями як закладами культури та туризму (рис. 2).

На території Чернівецької області функціонує 179 музеїв. Найбільша їх кількість (152 музеї) належить представникам найчисельнішого, корінного етносу – українцям. Друге місце посідають музеї, що висвітлюють особливості життя молдовського населення, та їх чисельність становить 14. Слід відмітити, що знаходяться вони у молдовських поселеннях неподалік від державного кордону з Молдовою. Схожа ситуація і з музеями з румунською етнічною приналежністю. Всього на території досліджуваного регіону їх 12, і знаходяться вони у румунських селах, неподалік від державного кордону з Румунією. Цікавим фактом є те, що на території області функціонує один музей з російською етнічною приналежністю, який розташований у с. Біла Криниця Чернівецького району, де проживають старообрядники (представники Руської православної старообрядницької церкви (Білокриницької згоди)), переселенці з Росії. Музей висвітлює історію життя старообрядників на Буковині.

Таким чином, можна стверджувати, що музеї є важливим компонентом етнокультурного потенціалу Чернівецької області, відтворюють самобутність населення та його діяльності, історію регіону загалом та окремих етнічних груп, природу та інші аспекти життя краю.

Висновки. Сьогодні інтерес до музеїв в нашій державі знизився. Тому перед музеєзнавцями та зокрема адміністраціями музеїв постала низка питань, як підвищити рівень привабливості та атракційності музеїв, відвідуваності та унікальності. Саме тому розроблена база даних дозволила нам провести типізацію музеїв Чернівецької області за їх профілями та етнічною приналежністю, що дозволяє кожній новоутвореній громаді визначитися із перспективою та актуальністю створення нових музеїв з метою розвитку туризму, культури та звісно залучення інвестицій. У Чернівецькій області сьогодні створено 52 громади, у 6 із яких музеї відсутні. Окрім того у багатьох з них функціонує тільки по 1 музею, і зазвичай це етнографічні або історичні музеї. Найбільші індекси локалізації музеїв та забезпеченості ними населення притаманні міським громадам – Чернівецькій, Новодністровській, Вижницькій, Кіцманській та іншим, що можна пояснити їхніми управлінськими функціями в недавньому минулому. Якщо проаналізувати етнічну приналежність музеїв, то варто відмітити, що найбільша їх локалізація характерна для громад із переважанням українського населення, а дещо менша для громад із високою питомою вагою румун та молдован.

Список використаних джерел

1. Антошок-Гавришук Є. Музеї Буковини : монографія. Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2007. 192 с.
2. Затуловська О.П., Піддубний І.А., Скільський І.В. Передмова. *Сучасний музей: наукова й експозиційна діяльність* : матеріали наукової конференції, присвяченої 145-й річниці заснування Крайового музею в Чернівцях, 15 грудня 2008 р. Чернівці, 2008. С. 3-5.
3. Гавришук Є. Діяльність меморіальних музеїв Буковини. *Буковинський журнал*. 2006. №1. С. 214-220.
4. Любківська В., Кіцул І. 20 років з життя Чернівецького художнього музею: здобутки і проблеми. *Художній музей початку 21 ст. і його роль у формуванні сучасного культурного середовища* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 20-річчя Чернівецького обласного художнього музею. Чернівці : Золоті литаври, 2008. 84 с.
5. Рутинський М.Й. Музеєзнавство : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 428 с.
6. Сандуляк І. Музейні установи північної частини Буковини як туристичні об'єкти 50-80 рр. XX ст. *Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології*. 2006. Т. 2 (22). С. 228-237.

References

1. Antoniuk-Havryshchuk Ye. Muzei Bukovyny : monohrafiia. Chernivtsi : Vydavnychiy dim «Bukrek», 2007. 192 s.
2. Zatulovska O.P., Pidubnyi I.A., Skil'skyi I.V. Peredmov. Suchasnyi muzei: naukova y ekspozytsiina diialnist : materialy naukovoi konferentsii, prysviachenoї 145-i richnytsi zasnuvannia Kraiovoho muzeiu v Chernivtsiakh, 15 hrudnia 2008 r. Chernivtsi, 2008. S. 3-5.
3. Havryshchuk Ye. Diialnist memorialnykh muzeiv Bukovyny. Bukovynskyi zhurnal. 2006. №1. S. 214-220.
4. Liubkivska V., Kitsul I. 20 rokiv z zhyttia Chernivets'koho khudozhnogo muzeiu: zdobutky i problemy. Khudozhnyi muzei pochatku 21 st. i yoho rol u formuvanni suchasnoho kulturnoho seredovyscha : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii do 20-richchia Chernivets'koho oblasnoho khudozhnogo muzeiu. Chernivtsi : Zoloti lytavry, 2008. 84 s.
5. Rutynskiy M.Y. Muzeieznavstvo : navch. posib. Kyiv : Znannia, 2008. 428 s.
6. Sandulyak I. Muzeini ustanovy pivnichnoi chasty ny Bukovyny yak turystychni ob'iekty 50-80 rr. KhKh st. Pytannia starodavnoi ta serednovichnoi istorii, arkhеologii y etnologii. 2006. T. 2 (22). S. 228-237.

Надійшла до редколегії 30.04.2021